УДК 353:332.1

Валерій Горячук
професор кафедри європейської інтеграції
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д.е.н., с.н.с.

Дмитро Дуков.
здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ДЕРЖАВНИЙ ФОНД РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

В статі здійснено аналіз основних проблем інституціонального забезпечення діяльності Державного фонду регіонального розвитку України. Проведено його порівняння з Європейським фондом регіонального розвитку в частині критеріїв розподілу коштів, напрямів їх використання. З урахуванням досвіду Європейського Союзу запропоновані зміни до законодавства, спрямовані на підвищення ефективності діяльності фонду.
***Ключові слова**: державний фонд регіонального розвитку, інституціональне забезпечення, Європейський Союз, депресивні регіони.*

Valeriy Goryachuk, Dmitiy Dukov

UKRAINIAN STATE REGIONAL DEVELOPMENT FUND: PROBLEMS AND SOLUTIONS

This article analyzes the management of institutional (legislative) funding provided by the State Regional Development Fund (SRDF), and suggests the ways to enhance its effectiveness.
Since the inception of SRDF, the proportion of the distribution of funding between economically depressed regions and other regions has changed from 30 % / 70% to 20% / 80% respectively. If this trend is established further, all regions will receive the same funding per capita, regardless the level of their economic development.
The EU has developed a different approach to solve this problem. The main part of the values of the European Regional Development Fund is dedicated to support economically depressed regions (70%), the regions which are on the way of transition receive 10 % while economically developed regions receive 16 %. Thus, the development of each region is stimulated. However, the priority is given to economically depressed regions.
Taking in consideration the experience of the EU, we suggest a dramatic change in the distribution of the SRDF values, 70 % of which will go to economically depressed regions while other regions receive 30 %. There is no procedure which could provide objective allocation of SRDF funds to economically depressed regions. The current calculation of the values, which are distributed among the regions, is determined by the formula which takes into account the level of socio- economic development of the region (based on the gross regional product per capita) and the population of the region.
Under the current legislation, only construction and reconstruction projects can receive grants from the SRDF. Other projects, which support small business, technology transfer centers, business incubators and those, aiming to improve education and to offer retraining for people, are left without funding. Thus, it is proposed to amend the procedure for the selection of projects. The analysis of the distribution of SRDF funds for economically depressed regions in 2012 confirms the absence of a system and indicates its lobbying character.
The analysis of the State Budget of Ukraine for 2012-2015 shows that the formation of the SRDF was not complied with the Budget Code (not less than 1% of the general fund of the state budget). Failure to comply with government regulations of the Budget Code is justified in paragraph 2, Article 95 of the Constitution of Ukraine, according to which "solely the law of the State Budget of Ukraine determines any government spending on social needs, the size and the aim of these expenses." At the same time, Part 1 of this article says: "The budget system of Ukraine is based on the principles of fair and impartial distribution of social wealth among the citizens and territorial communities." Taking that into account, the legitimacy of government's actions is in question.
There are various contradictory regulations which determine the procedure of co-financing of projects from local budgets. To establish the same level of co-financing for the city of Kiev, cities of republican level, regional and district cities, as well as towns and villages is, in our opinion, unfounded. Financial capacity of the groups of subjects mentioned above is very different.
We consider that the SRDF is a kind of institution which concentrates resources for various state instruments of regional development, and suggest the value of these resources not less than 2 per cent of government revenues.
The proposed changes in the regulatory and legislative acts aim the introduction of the European experience of formation and use of the SRDF; determination of priorities for financing and criteria for the allocation of funds between economically depressed and other regions. All regions are entitled to some support, but most of the SRDF values should be spent to support the depressed regions.
***Keywords**: State Regional Development Fund, institutional support, the European Union, economically depressed regions.*

© Горячук В. Ф., Дуков Д. Ф., 2015.

Валерий Горячук, Дмитрий Дуков

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ФОНД РЕГИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ УКРАИНЫ: ПРОБЛЕМЫ И ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ

В статье выполнен анализ основных проблем институционального обеспечения деятельности Государственного фонда регионального развития Украины. Проведено его сравнение с Европейским фондом регионального развития в части критериев распределения средств и направлений их использования. С учетом опыта Европейского Союза предложены изменения в законодательстве, направленные на повышение эффективности деятельности фонда.
***Ключевые слова**: государственный фонд регионального развития, институциональное обеспечение, Европейский Союз, депрессивные регионы.*

Постановка проблеми

Створення Державного фонду регіонального розвитку (далі – ДФРР) було суттєвим шагом на шляху створення механізмів державної регіональної політики. В той же час має місце низка проблем щодо інституціонального забезпечення діяльності ДФРР: розподіл коштів між депресивними та іншими регіонами не відповідає стандартам ЄС; відсутній нормативний акт, який би встановив максимально об'єктивний спосіб розподілу коштів між депресивними регіонам; фінансуванню підлягають лише проекти будівництва та реконструкції, поза межами фінансування залишаються проекти підтримки малого бізнесу, наприклад, створення револьверного фонду кредитування, проекти створення центрів трансферту технологій, бізнес-інкубаторів, підвищення рівня освіти та перекваліфікації населення; розподіл коштів ДФРР здійснюється в «ручному режимі»; не враховуються норми Бюджетного кодексу України щодо обсягів формування ДФРР; суперечливість різних нормативно-законодавчих актів щодо співфінансування проектів з місцевих бюджетів та інших джерел.

Мета

Метою дослідження є аналіз основних проблем ДФРР, порівняння інституціонального забезпечення Європейського фонду регіонального розвитку та ДФРР, пропонування шляхва підвищення ефективності ДФРР.

Виклад основного матеріалу

Питання створення аналогу Європейського фонду регіонального розвитку неодноразово піднімалося на різних рівнях в Україні. 24 січня 2011 року на засіданні Ради регіонів, Президентом України було проголошено 2011 рік роком реформи моделі управління регіональним розвитком. Це зафіксовано і відповідним рішенням Ради регіонів, зокрема, у пункті 1 рекомендовано Уряду: «3) розробити План дій з реформування державного управління регіональним розвитком в Україні, який повинен містити перелік кроків, дій та заходів, що забезпечують: … створення сучасного інституту, який займається фінансовим забезпеченням регіонального розвитку, Державного фонду регіонального розвитку» [1]. На виконання цього рішення Законом України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України та деяких інших законодавчих актів України» від 12 січня 2012 року № 4318-VI Бюджетний кодекс України було доповнено статтею 241 про створення Державного фонду регіонального розвитку. У цій статті визначено чотири ключові положення, які можуть мати суттєвий вплив на здійснення державної регіональної політики в Україні на довгострокову перспективу:

1) у складі державного бюджету України створюється державний фонд регіонального розвитку (далі – ДФРР) в обсязі не менше 1 % прогнозного обсягу доходів загального фонду проекту Державного бюджету України на відповідний бюджетний період;

2) кошти ДФРР спрямовуються на виконання: державної стратегії регіонального розвитку та регіональних стратегій розвитку; державних цільових програм та інвестиційних програм (проектів) у частині виконання заходів регіонального розвитку; угод щодо регіонального розвитку та програм подолання депресивності територій; державних програм розвитку транскордонного співробітництва; програм і заходів соціально-економічного розвитку регіонів, включаючи програми і заходи розвитку окремих адміністративно-територіальних одиниць (зокрема, малих міст, гірських населених пунктів, населених пунктів зон спостереження тощо);

3) розподіл коштів ДФРР між регіонами здійснюється таким чином: 70 % коштів − відповідно до чисельності населення, яке проживає у даному регіоні; 30 % коштів − з урахуванням рівня соціально-економічного розвитку регіонів відповідно до показника валового регіонального продукту в розрахунку на одну особу (для регіонів, у яких цей показник менше 75 % середнього показника по Україні). Остання норма відповідає європейському критерію визначення менш розвинених (депресивних) регіонів. За новою редакцією статті 241 БКУ, розподіл здійснюється у пропорції 80 % та 20 % [2];

4) уряд визначає порядок використання коштів ДФРР;

5) програми і проекти, що реалізуються за рахунок коштів ДФРР, підлягають співфінансуванню з місцевих бюджетів на рівні 10 %.

Аналіз цих норм свідчить про наявність низки проблем щодо формування, розподілу та використання коштів ДФРР.

Перша проблема – розподіл коштів між депресивними та іншими регіонами. З моменту створення ДФРР (2012 р.) пропорція розподілу коштів була така: 70 % для усіх регіонів відповідно до чисельності їх населення, а 30 % − для депресивних регіонів. З 01.01.2015 р. пропорція змінилася − 20 % та 80 %. Якщо така тенденція буде продовжена, то всі регіони будуть отримувати фінансування на душу населення однаково, незалежно від рівня розвитку.

В ЄС структура розподілу коштів на регіональний розвиток інша. Відповідно до статті 1 Постанови Європейського парламенту та Ради № 1301/2013 від 17.12.2013 р. «Про Європейський фонд регіонального розвитку» та статті 176 Договору про функціонування ЄС, цей фонд «… сприяє скороченню диспропорцій між рівнями розвитку різних регіонів, а також знижен-

ню відсталості найменш благополучних регіонів, серед яких особлива увага повинна бути приділена регіонам, які страждають від серйозних і постійних природних або демографічних факторів, наприклад, для таких, як північні регіони з дуже низькою щільністю населення, острова, прикордонні й гірські райони» [3; 4]. Більша частина коштів Європейського фонду регіонального розвитку йде на підтримку менш розвинених регіонів (ВРП на душу населення нижче 75 % від середнього рівня в ЄС) – майже 53 %. Переважна більшість цих регіонів знаходиться в країнах, які стали членами ЄС починаючи з 2004 року. Більше 10 % фінансування йде на розвиток перехідних регіонів, які до розширення ЄС у 2004 році відносилися до менш розвинених регіонів, але з появою нових членів ЄС перестали відповідати критерію віднесення до цих регіонів. Більше 18 % коштів на регіональний розвиток йде з Фонду згуртування, при цьому левова їх частка також спрямовується у найменш розвиненні регіони, які знаходяться в Греції та Португалії, а також в країнах, що увійшли до ЄС починаючи з 2004 року (Болгарія, Хорватія, Кіпр, Чеська Республіка, Естонія, Угорщина, Латвія, Литва, Мальта, Польща, Румунія, Словаччина та Словенія).

З урахуванням витрат на підтримку віддалених регіонів (острівних) та північних малонаселених регіонів, більше 70 % коштів спрямовується на розвиток менш розвинених регіонів, 10 % − для перехідних регіонів і 16 % − для більш розвинених регіонів. Решта коштів (близько 4 %) йде на Європейське територіальне співробітництво та інші цілі. Таким чином, усі регіони мають можливість отримати допомогу на свій розвиток, але головний акцент зроблено на менш розвинуті регіони.

Виходячи з досвіду ЄС, розподіл коштів ДФРР пропонується здійснювати таким чином – 70 % для менш розвинених (депресивних) регіонів та 30 % − для решти регіонів.

Законодавча пропозиція	*Абзаци 3 та 4 пункту 3 статті 24[1] Бюджетного кодексу України пропонується викласти в такій редакції:* *- 70 % коштів – для депресивних регіонів, в яких показник валового регіонального продукту у розрахунку на одну особу менше 75 % середнього показника по Україні;* *- 30 % коштів – для решти регіонів.*

Друга проблема − розподіл коштів між депресивними регіонами. Для регіонів, які мають ВРП на душу населення більше 75 % від середнього показника по Україні, сума коштів, яку вони мають отримати із ДФРР, визначається досить просто. Для решти регіонів (депресивних) визначення такої суми є сьогодні досить складним завданням, оскільки відсутній нормативний акт, який би встановив максимально об'єктивний спосіб розподілу 30 % (20 % з 01.01.2015 р.) коштів ДФРР. Відповідну норму слід внести до «Порядку підготовки, оцінки та відбору інвестиційних програм (проектів), що можуть реалізуватися за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку», затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 4 липня 2012 р. № 656 (далі – Порядок відбору проектів).

Ця формула враховує рівень соціально-економічного розвитку регіонів відповідно до показника валового регіонального продукту в розрахунку на одну особу та чисельність населення регіону. Це дасть змогу регіонам прогнозувати свої надходження та зменшить ризики лобізму при розподілі коштів ДФРР.

Нормативно-законодавча пропозиція	*В абзац 3 пункту 3 «Порядку підготовки, оцінки та відбору інвестиційних програм (проектів), що можуть реалізуватися за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку» після слів «… 75 % середнього показника по Україні)» додати «відповідно до формули:* $$\hat{E}_i = \frac{\frac{N_i}{\hat{A}\text{Ð}\ddot{I}_i}}{\sum \frac{N_i}{\hat{A}\text{Ð}\ddot{I}_i}}$$ *де: К − частка і-го регіону; $ВРП_i$ – валовий регіональний продукт на душу населення в і-му регіоні; N_i – чисельність населення в і-му регіоні».*

Третя проблема – обмеження напрямів використання коштів ДФРР. Згідно з підпунктом 1 пункту 4 Порядку відбору проектів, напрями використання коштів ДФРР повинні відповідати пріоритетам розвитку регіонів, визначеним державною стратегією регіонального розвитку та регіональними стратегіями розвитку. Реалізація значної кількості регіональних проектів відповідно до пріоритетів розвитку регіону, визначених регіональною стратегією розвитку, не вимагає будівництва нових чи реконструкції існуючих об'єктів, зокрема, проекти підтримки малого бізнесу, впровадження енергозберігаючих технологій, створення обслуговуючих та споживчих кооперативів, проекти щодо перекваліфікації сільських мешканців. Водночас у підпункті 1 пункту 5 цього Порядку вказується, що необхідною умовою для фінансування проекту є наявність затвердженої в установленому законодавством порядку проектної документації на будівництво та реконструкцію об'єктів соціально-культурного, житлово-комунального призначення та інфраструктури. Таким чином, фінансуванню підлягають лише проекти будівництва та реконструкції. Поза межами фінансування залишаються проекти підтримки малого бізнесу, наприклад, створення револьверного фонду кредитування, проекти створення центрів трансферту технологій, бізнес-інкубаторів, підвищення рівня освіти та перекваліфікації населення. Відповідно, пропонується нова редакція підпункту 1 пункту 5 Порядку відбору проектів, яка буде відповідати змісту статті 241 Бюджетного кодексу України і пункту 4 цього Порядку та дозволить фінансувати не тільки проекти будівництва та реконструкції.

Нормативно-законодавча пропозиція	*Підпункт 1 пункту 5 «Порядку підготовки, оцінки та відбору інвестиційних програм (проектів), що можуть реалізуватися за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку» викласти в такій редакції: «1) наявність затвердженої в установленому законодавством порядку проектної документації, якщо складовою програми (проекту) є будівництво або реконструкція об'єктів соціально-культурного, житлово-комунального призначення та інфраструктури».*

Також змін потребує «Порядок використання коштів державного фонду регіонального розвитку» (затверджено Постановою КМУ від 4 липня 2012 року № 656) щодо моніторингу стану реалізації інвестиційних програм (проектів), а саме другий абзац пункту 12, де йдеться виключно про будівництво чи реконструкцію.

Нормативно-законодавча пропозиція	*Абзац пункту 12 Порядку використання коштів державного фонду регіонального розвитку викласти в такій редакції – «Для проведення моніторингу Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міська держадміністрації аналізують стан фінансування та освоєння бюджетних коштів, досягнення цільових показників інвестиційних програм (проектів) і до 1 лютого року, що настає за звітним, подають Мінекономрозвитку для узагальнення відповідну інформацію в розрізі інвестиційних програм (проектів)».*

Нові підходи до регіональної політики передбачають, що головну роль мають відігравати саме проекти регіонального розвитку, а не будівництво об'єктів, які можуть бути складовою цих проектів. Саме з цією метою створено державний фонд регіонального розвитку, а частина 2 статті 24[1] Бюджетного кодексу України містить досить широкий перелік заходів, що можуть фінансуватися з ДФРР.

Четверта проблема – розподіл коштів ДФРР в «ручному режимі». Аналізуючи розподіл коштів ДФРР за регіонами у 2012 році, можна дійти висновку, що критерій розподілу 70 % витримано (пропорційно чисельності населення регіонів), проте цього не можна казати про розподіл 30 % для депресивних регіонів (табл. 1).

Таблиця 1

Розподіл коштів ДФРР, призначених для депресивних регіонів України у 2012 році

Найменування регіону	млн. грн.	у відсотках	Найменування регіону	млн. грн.	у відсотках
АР Крим	94,772	19,2	Одеська	-	-
Вінницька	24,184	4,9	Полтавська	-	-
Волинська	8,200	1,7	Рівненська	-	-
Дніпропетровська	30,582	6,2	Сумська	32,300	6,6
Донецька	92,050	18,7	Тернопільська	6,235	1,3
Житомирська	7,082	1,4	Харківська	20,000	4,1
Закарпатська	-	-	Херсонська	27,000	5,5
Запорізька	8,999	1,8	Хмельницька	11,990	2,4
Івано-Франківська	7,323	1,5	Черкаська	24,666	5,0
Київська	6,100	1,2	Чернівецька	-	-
Кіровоградська	11,400	2,3	Чернігівська	38,131	7,7
Луганська	-	-	м. Київ	-	-
Львівська	20,700	4,2	м. Севастополь	17,184	3,5
Миколаївська	3,537	0,7	Разом	492,435	100,0

Не зрозуміло, чому до переліку не увійшли Закарпатська, Рівненська та Чернівецька області, які мають валовий регіональний продукт на душу населення менше 75 % від середньоукраїнського показника. Водночас майже 25 % коштів отримали найбільш розвинені Донецька та Дніпропетровська області. Також кошти отримали Запорізька, Київська, Миколаївська і Харківська області та м. Севастополь, які мають показник валового регіонального продукту на одну особу вище 75 % від середньо українського показника.

Розподіл Урядом коштів ДФРР на розвиток депресивних регіонів у 2012 році підтверджує відсутність системи розподілу і свідчить про його лобістський характер. З метою недопущення цього пропонується розподіл цих коштів здійснювати за погодженням відповідного комітету Верховної ради.

У бюджеті 2014 року продовжено незрозумілу практику розподілу коштів фонду між регіонами. Як зазначає А. Ткачук, Закон про Державний бюджет України 2014 у статті 21 фактично вкотре нівелював інструмент ДФРР і віддав фінансування регіонального розвитку на ручний режим Уряду [5].

П'ята проблема – невиконання норми Бюджетного кодексу України щодо обсягів формування ДФРР. Аналіз державних бюджетів України за 2012−2015 роки свідчить, що жодного разу не було виконано норму Бюджетного кодексу щодо наповнення ДФРР (не менше 1 % від загально фонду державного бюджету) (табл. 2). У 2014 році ДФРР взагалі не було сформовано.

Таблиця 2

Обсяги ДФРР та його частка у видатках загального фонду Державного бюджету України у 2012−2015 роки

	2012	2013	2014	2015
ДФРР, млрд. грн.	1,641	0,988	0	3,0
Частка ДФРР у видатках загального фонду, у відсотках	0,46	0,27	0,00	0,60

Джерело: складено авторами на основі додатків № 3 до Державних бюджетів за 2012-2015 рр.

Для невиконання Урядом норм Бюджетного кодексу, Законів України та інших нормативно законодавчих актів в частині фінансування інструментів регіонального розвитку, норм розподілу коштів між регіонами та напрямів їх використанням є певне законодавче підгрунття, а саме частина 2 статті 95 Конституції України, згідно з якою «виключно законом про Державний бюджет України визначаються будь-які видатки держави на загальносуспільні потреби, розмір і цільове спрямування цих видатків».

Водночас, відповідно до частини 1 цієї статті «Бюджетна система України будується на засадах справедливого і неупередженого розподілу суспільного багатства між громадянами і територіальними громадами». Якщо враховувати і це, навряд чи можливо визнати дії Уряду легітимними, коли кошти, призначені для депресивних регіонів (стаття 241 БКУ), спрямовуються до регіонів, які такими не є.

Шоста проблема – суперечливість різних нормативно-законодавчих актів щодо співфінансування проектів з місцевих бюджетів та інших джерел. Згідно Постанові КМУ «Питання державного фонду регіонального розвитку» від 4 липня 2012 р. № 656 співфінансування інвестиційних програм (проектів) з місцевих бюджетів та інших джерел має бути:

- м. Київ − не менше 20 %;
- м. Севастополь та обласні центри − не менше 10 %;
- міста республіканського значення Автономної Республіки Крим, обласного та районного значення, а також для об'єктів, які належать до спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст і перебувають в управлінні обласних рад − не менше 5 %;
- села та селища − можуть бути без співфінансування.

Водночас, згідно з новою редакцією статті 241 Бюджетного кодексу України [1], програми і проекти, що реалізуються за рахунок коштів ДФРР, підлягають співфінансуванню з місцевих бюджетів на рівні 10 %.

Встановлення однакового рівня співфінансування для м. Києва та міст республіканського значення Автономної Республіки Крим, обласного та районного значення, а також для сіл та селищ, на наш погляд, необґрунтовано, бо фінансові можливості вищевказаних груп суб'єктів дуже різняться, можливості м. Києва та сіл і селищ непорівняні.

Законодавча пропозиція	*Вилучити зі статті 24[1] БКУ норму про те, що програми і проекти, які реалізуються за рахунок коштів ДФРР, підлягають співфінансуванню з місцевих бюджетів на рівні 10 %.*

Відповідно до статті 241 Бюджетного кодексу України кошти ДФРР спрямовуються на виконання: державних цільових програм та інвестиційних програм (проектів) у частині виконання заходів регіонального розвитку; угод щодо регіонального розвитку та програм подолання депресивності територій; державних програм розвитку транскордонного співробітництва; програм і заходів соціально-економічного розвитку регіонів, включаючи програми і заходи розвитку окремих адміністративно-територіальних одиниць (зокрема, малих міст, гірських населених пунктів, населених пунктів зон спостереження тощо). Тобто ДФРР слід розглядати як інститут, де концентруються кошти на фінансування різних державних інструментів регіонального розвитку. Враховуючи викладену в параграфі 1 пропозицію стосовно фінансування угод щодо регіонального розвитку в обсязі не менше 1 % дохідної частини державного бюджету, норму Закону України «Про стимулювання розвитку регіонів» щодо фінансування всіх програм подолання депресивності території в обсязі не менше 0,2 % дохідної частини державного бюджету та необхідності фінансування інших вищевказаних державних інструментів регіонального розвитку пропонується обсяг ДФФР визначити на рівні не менше 2 % дохідної частини державного бюджету. Це оформлюється як окрема стаття витрат державного бюджету, з розподілом обсягів фінансування між окремими інструментами регіонального розвитку (угоди щодо регіонального розвитку, програми подолання депресивності території, державні цільові програми та інвестиційні програми (проекти) у частині виконання заходів регіонального розвитку, державні програми розвитку транскордонного співробітництва та ін.).

Законодавча пропозиція	*Викласти абзац 2 статті 24[1] БКУ у такій редакції: «При складанні проекту Державного бюджету України та прогнозу Державного бюджету України на наступні за плановим два бюджетні періоди державний фонд регіонального розвитку передбачається в обсязі не менше 2 відсотків прогнозного обсягу доходів загального фонду проекту Державного бюджету України на відповідний бюджетний період»*

Висновки. Запропоновані зміни до нормативно-законодавчої бази спрямовані на впровадження європейського досвіду щодо формування та використання ДФФР, визначення основних напрямів фінансування та критеріїв розподілу коштів між депресивними та іншими регіонами. Повинен застосовуватися всеохоплюючий підхід, коли всі регіони мають право претендувати на певну форму підтримки, але в той же час має бути високий рівень концентрації ресурсів для депресивних регіонів.

Література.

1. Ткачук А. Аналіз проекту закону України «про внесення змін до бюджетного кодексу України щодо створення державного фонду регіонального розвитку» [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.csi.org.ua/www/?p=2132.

2. Закон України від 28.12.2014 р. № 79-VII Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 12, ст. 76 [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/79-19.

3. Договор о Европейском Союзе (в редакции Лиссабонского договора) [Электронный ресурс] : Сайт Право Европейского Союза − Режим доступу: http://eulaw.ru/treaties/teu.

4. Regulation (eu) no 1301/2013 of the European parliament and of the council of 17 December 2013 on the European Regional Development Fund and on specific provisions concerning the Investment for growth and jobs goal and repealing Regulation (EC) No 1080/2006 [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32013R1301.

5. Ткачук А. Про перспективу «проектів регіонального розвитку» в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.csi.org.ua/www/?p=3223.